

**'N OUERBEMAGTIGINGSPROGRAM TEN OPSIGTE VAN
DIE KOMMUNIKASIE VAN EMOSIES, GEBASEER OP DIE
EMOSIONELE INTELLIGENSIETEORIE, VIR OUERS MET
ADOLESENTE**

deur

DEBORAH J FOURIE

voorgelê ter gedeeltelike vervulling van die vereistes vir die graad

MAGISTER EDUCATIONIS

met spesialisering in Opvoedkundige Voorligting en Berading

aan die

UNIVERSITEIT VAN PRETORIA

STUDIELEIER : PROF L.J. JACOBS

JANUARIE 2000

Hierdie studie word met liefde opgedra aan:

- my ouers, Piet en Dot Fourie
- my peetma, Louiza Jacobs
- die res van my groot familie

*Having a child is taking out your heart ,
putting arms and legs on it
and letting it go free.*

Onbekend

VERKLARING

Studentenommer: 9317481

Ek, die ondergetekende, verklaar hiermee dat

**'n Ouerbemagtigingsprogram ten opsigte van die
kommunikasie van emosies, gebaseer op die
emosionele intelligensieteorie, vir ouers met
adolessente**

my eie werk is en dat ek alle bronne wat ek aangehaal het, deur middel van
volledige verwysings erken het.

.....
Debbie Fourie:

.....
Datum:

DANKBETUIGINGS

In nederigheid wil ek my Skepper dank vir genadegawes soos hierdie.

Graag betuig ek my dank verder aan:

- My studieleier, professor. L.J Jacobs, vir sy raad en leiding.
- Dr. Linda Snyman vir die professionele hantering van die taalversorging.
- Aan Lelanie Rheeder vir die uitleg-en proefleeswerk.
- Aan die biblioteekpersoneel vir die ontsluiting van omvattende inligtingsbronne.
- Mammie en pappie vir u ondersteuning en onvoorwaardelike liefde.
- Aan my vriende en familie dat julle my situasie verstaan het en soveel ondersteuning verskaf het.
- 'n Spesiale woordjie van dank aan my sussie Odette wat die huishouding oorgeneem het.
- Aan my vriendinne, vennoot en kollega's vir julle aanmoediging, troos en tydige koffiebroke.

OPSOMMING

'n Ouerbemagtigingsprogram ten opsigte van die kommunikasie van emosies, gebaseer op die emosionele intelligensieteorie, vir ouers met adolessente

Deur:	Deborah J Fourie
Graad:	Magister Educationis met spesialisering in Opvoedkundige Voorligting en Berading
Departement:	Opvoedkundige Voorligting en Berading
Universiteit:	Universiteit van Pretoria
Studieleier:	Professor L.J. Jacobs

Hierdie studie is ontwerp om ouers te bemagtig om adolessente tot volwassenheid te begelei. Deurdat spesifieke riglyne ten opsigte van bepaalde vaardighede verskaf word, word gepoog om ouers toe te rus met die nodige vaardighede om hul adolessente te begelei. Daar word spesifiek gefokus op kommunikasie as subveld van lewensvaardighede, met besondere verwysing na die kommunikasie van emosies, soos gebaseer op die emosionele intelligensieteorie. Deur die fokus op die kommunikasie van emosies te plaas, word daar gepoog om die ouer-adolessent verhouding te ondersteun.

Tydens die literatuurondersoek, is gevind dat daar nie 'n geskikte program bestaan wat spesifieke behoeftes aanspreek nie. Gevolglik is dit goed gevind om 'n sodanige program te ontwerp. Alhoewel daar plek is vir die verbetering van die program, beskik dit tog oor die potensiaal om ouers en adolessente te ondersteun in die saamwees in hul gesitueerdheid, veral tydens die aanpassingsperiode. Die program is aanbeveelbaar as 'n werkwinkel vir ouers van adolessente.

SLEUTELWOORDE

leuensvaardighede

emosies

emosionele intelligensie

kommunikasie

emosionele kommunikasievaardighede

ouerskapvaardighede

ontwikkelingstake

adolessensie

gesinstake

opvoedkundige berading

SUMMARY

A parental programme to empower parents of adolescents with regard to communication of emotions based on emotional intelligence

By:	Deborah J. Fourie
Degree:	Magister Educationis with specialisation in Educational Guidance and Counselling
Department:	Educational Guidance and Counselling
University:	University of Pretoria
Supervisor:	Professor L.J. Jacobs

This study is designed to enable parent to accompany adolescents on their way to adulthood. It supplies specific guidelines with regard to certain skills in an attempt to equip parents with the necessary skills to accompany their adolescents. Specific focus is placed on communication as a sub-field of life-skills, with particular reference to the communication of emotions as based on the emotional intelligence theory. Through highlighting the communication emotions, support of the relationship between adult and adolescent is attempted.

It was discovered during the literature study that there was no adequate program to address specific needs. It was subsequently considered a good idea to design such a program. Although there is room for improvement in this program, it does however have the potential to support parents and adolescents in their togetherness of their situation, especially during the period of adaptation. This program is recommended to be used as a workshop for parents of adolescents.

KEYWORDS

Life-skills

Parenting skills

Emotional communication skills

Emotions

Communication

Emotional intelligence

Adolescence

Developmental tasks

Family developmental tasks

Educational counselling

INHOUDSOPGAWE

HOOFSTUK 1

INLEIDENDE ORIËNTERING

		Bladsy
1.	INLEIDING	1
2.	WAARNEMING EN BEWUSWORDING VAN DIE PROBLEEM	3
3.	PROBLEEMSTELLING	4
4.	DOEL VAN DIE ONDERSOEK	5
4.1	Doelstellings	5
4.2	Doelwitte	6
5.	AFBAKENING VAN DIE TERREIN	6
6.	METODE VAN ONDERSOEK	7
7.	BEGRIPSVERHELDERING	7
7.1	Kommunikasie	8
7.2	Emosies	8
7.3	Emosionele intelligensie	9
7.4	Ontwikkelingstake	9
8.	BEPLANNING VAN DIE STUDIE	10
9.	TEN SLOTTE	11

HOOFSTUK 2

OUERSKAP, VAARDIGHEDE EN EMOSIONELE INTELLIGENSIE

1.	INLEIDING	12
2.	VAARDIGHEDE	13
3.	OUERSKAP EN VAARDIGHEDE	14
4.	LEWENSVAADIGHEDE	16
4.1	Kommunikasie	18
4.1.1	Vroeë navorsing oor kommunikasie	18
4.1.2	Kommunikasie: betekenis	19
5.	EMOSIES	21
5.1	Definisie van emosies	21
5.2	Emosionele intelligensie	22
5.2.1	Bewus wees van eie en ander se emosies	25
5.2.2	Regulering en hantering van emosies	27
5.2.3	Die vermoë om empatie te toon	29
5.3	Vaardighede ten opsigte van die kommunikasie van emosies	30
5.4	Ontwikkelingstake en emosionele intelligensie	32
6.1	Ter verduideliking van tabel	36
7.	SLOT	38

HOOFSTUK 3

ADOLESSENSIE AS ONTWIKKELINGSFASE

1.	INLEIDING	39
2.	ADOLESSENSIE	39
2.1	Omskrywing van adolessensie	40
2.2	Kenmerke van adolessensie	44
3.	ONTWIKKELINGSTAKE VAN DIE ADOLESSENT	46
4.	TABEL	49
5.	GESINSTAKE TEN OPSIGTE VAN DIE ADOLESSENT	64
5.1	Nie-pedagogiese gesinstake	65
5.2	Pedagogiese gesinstake	66
5.2.1	Opvoeding van die adolessent	68
6.	SAMEVATTEND	79

HOOFSTUK 4

NAVORSINGSONTWERP

1.	INLEIDING	80
2.	DOEL VAN DIE PROGRAM	80
3.	HIPOTESE	81
4.	STEEKPROEF	81
5.	PROGRAM	81
5.1	Ysbreker	82
5.2	Die werkwinkel	82
5.2.1	Eksplisiete doel	82
6.	AFDELING EEN	83
6.1	Implisiete doel	83
6.2	Hulpmiddels	84
6.3	Verloop van sessie	84
6.3.1	Oriëntering	84
6.3.2	Eksposisie	85
6.3.3	Funksionalisering	94
7.	AFDELING TWEE	95
7.1	Implisiete doel	95
7.2	Hulpmiddels	96
7.3	Verloop van sessie	96

7.3.1	Oriëntering	96
7.3.2	Eksposisie	101
7.3.3	Funksionalisering	104
8.	AFDELING DRIE	105
8.1	Implisiete doel	105
8.2	Verloop van sessie	105
8.2.1	Oriëntering	105
8.2.2	Eksposisie	106
8.2.3	Funksionalisering	108
8.2.4	Samevattend	111
9.	WERKSWYSE	112
10.	SAMEVATTEND	112

HOOFSTUK 5

EMPIRIESE NAVORSING

1.	INLEIDING	113
2.	BIOGRAFIESE INLIGTING OOR PROEFPERSONE	113
3.	VERLOOP EN UITKOMSTE	115
3.1	Verloop van sessie een	115
3.2	Verloop van sessie twee	119
3.3	Verloop van sessie drie	127
3.4	Opvolg geleenthede	130
5.	TEN SLOTTE	136

HOOFSTUK 6

SAMEVATTING EN BEVINDINGS

1.	INLEIDING	137
2.	BEVINDINGS VANUIT DIE LITERATUURSTUDIE	137
2.1	Ouerskap en vaardighede	138
2.2	Lewensvaardighede	139
2.3	Kommunikasie	139
2.4	Emosies	140
2.5	Emosionele intelligensie	141
2.6	Ontwikkelingstake en emosionele intelligensie	141
3	BEVINDINGS VANUIT DIE EMPIRIESE ONDERSOEK	142
3.1	Hipotese	142
3.1.1	Hipotese een	143
3.1.2	Hipotese twee	143
3.1.3	Hipotese drie	143
3.2	Bevindings vanuit die hipotese	143
4.	LEEMTES IN DIE ONDERSOEK	145
5.	AANBEVELINGS	146
6.	SLOT	147

VERWYSINGSLYS

148

OPGAWE VAN TABELLE

6.	KOMMUNIKASIE VAN EMOSIES GEBASEER OP EMOSIONELE INTELLIGENSIE	35
4.1	Ontwikkelingstake van die adolessent	50
5.2.2	Oorbrugging van die kommunikasiegaping	72
5.2.3	Hantering van tienerseksualiteit	73
5.2.4	Hantering van jeugprobleme	75
5.2.5	Hantering van buite invloede	76
5.2.6	Handhawing van 'n sentrale kern van etiese en morele waardes	77

OPGAWE VAN BYLAE

Bylaag i	86
Bylaag ii	87
Bylaag iii	88
Bylaag iv	89
Bylaag v	90
Bylaag vi	91
Bylaag vii	92
Bylaag A	93
Bylaag B	94
Bylaag C	97
Bylaag D	102
Bylaag E	109
Bylaag F	110
Bylaag A (Voltooid)	118
Bylaag B (Voltooid)	119
Bylaag C (Voltooid)	120
Bylaag D (Voltooid)	127
Bylaag E (Voltooid)	132
Bylaag F (Voltooid)	135